

Sygn. akt IV U 140/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 listopada 2019 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Anna Guniewska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Magdalena Rykała-Płodzień

po rozpoznaniu w dniu 27 listopada 2019 r.

sprawy J. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o ustalenie kapitału początkowego i emeryturę

na skutek odwołania J. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia 6 grudnia 2018r. znak: (...) - 2018

i z dnia 7 grudnia 2018r. znak: (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt IV U 140/19

UZASADNIENIE

Wyroku z dnia 27 listopada 2019 r.

Decyzją z dnia 6 grudnia 2018 r. znak: (...) - 2018 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ustalił dla wnioskodawcy J. B. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. Wskazał, że wartość kapitału wynosi 38 399,57 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład przyjął:

- podstawę wymiaru kapitału w kwocie 289,47 zł ustaloną w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 23,71% przez kwotę bazową wynoszącą 1 220,89 zł

- okresy składkowe w wymiarze 9 lat 7 miesięcy i 19 dni i nieskładkowe łącznie w wymiarze 3 lata 2 miesiące i 17 dni.

Współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 r. wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wyniósł dla wnioskodawcy 48,20%. ZUS wskazał nadto, że średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat wynosi 209 miesięcy.

Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału i wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych tj. od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 23,71%.

Kolejną decyzją z dnia 7 grudnia 2018 r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych, powołując się na przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela, odmówił J. B. prawa do emerytury wskazując, iż nie spełnia on warunków do jej przyznania. Wnioskodawca bowiem na dzień 31 grudnia 2008 r. nie udowodnił 30 – letniego okresu zatrudnienia oraz 20 lat pracy nauczycielskiej. Ponadto wskazano, że wnioskodawca nadal pozostaje w zatrudnieniu.

J. B. złożył odwołanie od powyższych decyzji kwestionując prawidłowość stanowiska w nich wyrażonego. Zarzucił błędne ustalenie wartości kapitału początkowego i wysokości emerytury. Podkreślał, że nieprawidłowo ustalono dla niego liczbę okresów składkowych i nieskładkowych, podczas gdy posiada on co najmniej 28 lat 5 miesięcy okresów składkowych i 6 lat 2 miesiące 7 dni okresów nieskładkowych. W uzasadnieniu odwołania wyliczał poszczególne okresy zatrudnienia. Podał również, że w okresie od 14 marca 1976 r. do 31 sierpnia 1979 r. pracował w gospodarstwie rolnym dziadków i domagał się uwzględnienia tego okresu do stażu ubezpieczeniowego. Dalej podniósł, że błędnie też stwierdzono, że nie udowodnił 30 letniego stażu pracy w tym 20 lat wykonywania pracy pedagogicznej. Wnosił o zmianę zaskarżonych decyzji przez ponowne ustalenie wartości kapitału początkowego oraz przyznanie prawa do emerytury.

Ustanowiony przez wnioskodawcę pełnomocnik procesowy, na rozprawie w dniu 29 maja 2019 r. podtrzymał stanowisko i wnioski zawarte w odwołaniu.

W odpowiedzi na odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wniósł o ich oddalenie. Szeroko ustosunkowując się do zgłoszonych zarzutów podtrzymywał stanowisko i argumentację jak w zaskarżonych decyzjach. Zakład podkreślał, że wnioskodawca nie przedłożył stosownych dokumentów umożliwiających ustalenie stażu ubezpieczeniowego w większym wymiarze. Ponadto warunkiem przyznania emerytury nauczycielskiej jest wykazanie czy ubezpieczony opłacił składkę na ubezpieczenie społeczne duchownych. Stosownie bowiem do art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS okresami składkowymi są zaliczone do okresów ubezpieczenia społecznego duchownych okresy pozostawania duchownymi przed 1 lipca 1989 r., pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne za cały okres podlegania temu ubezpieczeniu, a obowiązek taki funkcjonował od 1 lipca 1989 r. do 31 grudnia 1997 r. Tymczasem materiał dowodowy nie wskazuje by składki na ubezpieczenie społeczne za ten okres zostały przez wnioskodawcę opłacone. W/w w okresie od 1 września 1993 r. do 31 grudnia 1993 r. nie figuruje jako osoba duchowna zgłoszona do ubezpieczeń. Odpowiadając zaś na żądanie wnioskodawcy uwzględnienia okresu pracy w gospodarstwie rolnym babci w latach 1976 – 1979 ZUS podał, iż od 1 lipca 1977 r. wszedł obowiązek opłacania składek na (...) za gospodarstwo rolne, a zatem przesłanką do wliczenia tego okresu jest udowodnienie, że babcia wnioskodawcy opłacała składkę za gospodarstwo.

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

J. B. urodził się (...)

W dniu 27 września 2018 r. złożył w ZUS wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury. Na dzień złożenia wniosku pozostawał w zatrudnieniu w Akademickim Liceum Ogólnokształcącym na stanowisku nauczyciela. W świadectwie pracy z 1 lipca 2019 r. wskazano, że stosunek pracy z wnioskodawcą ustał z dniem 30 czerwca 2019 r. w wyniku rozwiązania umowy za porozumieniem stron.

W dniu 6 grudnia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wydał decyzję znak: (...) – 2018, którą ustalił dla wnioskodawcy kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład przyjął: podstawę wymiaru kapitału w kwocie 289,47 zł ustaloną w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 23,71% przez kwotę bazową wynoszącą 1 220,89 zł oraz okresy składkowe w wymiarze 9 lat 7 miesięcy i 19 dni i nieskładkowe łącznie w wymiarze 3 lata 2 miesiące i 17 dni. Współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 r. wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wyniósł dla wnioskodawcy 48,20%. ZUS wskazał nadto, że średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat wynosi 209 miesięcy.

Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału i wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych tj. od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 23,71%. Wartość kapitału ustalono na kwotę 38 399,57 zł. Decyzją z 17 stycznia 2019 r. ponownie z urzędu ustalono wartość kapitału dla J. B., ponownie przeliczono staż pracy w/w przez przyjęcie do stażu okresu studiów w wymiarze 12 semestrów tj. 6 lat zgodnie z dokumentami, co nie spowodowało jednak zmiany wartości kapitału początkowego. Ustalono, że w/w udowodnił okres nieskładkowy w wymiarze 6 lat, co po ograniczeniu do 1/3 uwzględnionych okresów składkowych pozwala uznać 3 lata 2 miesiące i 17 dni stażu ubezpieczeniowego.

Do kapitału początkowego zaliczone zostały okresy:

- studiów tj. od 1 października 1979 r. do 26 października 1979 r.
- służby wojskowej tj. od 27 października 1979 r. do 14 kwietnia 1980 r.
- studiów tj. od 15 kwietnia 1980 r. do 18 marca 1986 r.
- okres od 1 lipca 1989 r. do 31 sierpnia 1993 r. jako duchowny
- okres od 1 stycznia 1994 r. do 31 grudnia 1998 r. jako duchowny.

Podstawę wymiaru kapitału obliczono w sposób określony w art. 174 ustawy emerytalno-rentowej, przy wykorzystaniu przepisów art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, i z uwzględnieniem zasady, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r.

Decyzją z dnia 7 grudnia 2018 r. ZUS odmówił J. B. przyznania prawa do emerytury wskazując, iż w/w nie spełnia warunków do przyznania świadczenia tj. nie udowodnił 30 lat pracy, ani też 20 lat pracy nauczycielskiej.

(dowód: dokumentacja w aktach ZUS)

J. B. studia filozoficzno – teologiczne na Wydziale Teologicznym Wyższego Seminarium Duchownego w T. rozpoczął 1 października 1979 r., a ukończył je 25 maja 1986 r. W trakcie studiów w okresie od 27 października 1979 r. do 14 kwietnia 1980 r., jako alumn Seminarium odbywał służbę wojskową. Świecenia diakonatu przyjął 22 grudnia 1985 r., a święcenia kapłańskie 25 maja 1986 r.

Następnie w okresie od 1 września 1986 r. do 31 sierpnia 1989 r. uczył religii uczniów Szkoły Podstawowej w Ł. – katecheza w parafii

- od 1 września 1989 r. do 31 sierpnia 1993 r. – w Zespole Szkół (...) w G., przy czym od 1 września 1990 r. w ramach umowy cywilno - prawnej
- od 1 września 1993 r. do 31 sierpnia 1995 r. w Zespole Szkół Zawodowych i Liceum Ogólnokształcącym w T. – zatrudnienie na umowę o pracę

- od 1 września 1995 r. do 31 sierpnia 1996 r. przygotowywał młodzież do sakramentu bierzmowania w (...) w N.
- od 1 września 1996 r. do 31 sierpnia 1997 r. w Zespole Szkół Rolniczych w T. – zatrudnienie na umowę o pracę.

Okresy te potwierdza zaświadczenie wystawione przez K. D. w R. z 10 września 2018 r., w którym zaświadczone również, że w tych okresach J. B. odprowadzał zryczałtowane składki do ZUS. Brak jest jednak możliwości potwierdzenia w ZUS okresu ubezpieczenia w/w w okresie od 1 września 1993 r. do 31 grudnia 1993 r. – w tym okresie nie figuruje on jako osoba duchowna zgłoszona do ubezpieczeń społecznych. Według danych Zakładu w/w zgłoszony do ubezpieczeń społecznych jako osoba duchowna został od 1 stycznia 1994 r.

Następnie J. B. od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2001 r. zatrudniony był jako katecheta w Zespole Szkół (...) w T. – umowa o pracę

- od 1 września 2001 r. do 31 sierpnia 2002 r. w Akademickim Liceum Ogólnokształcącym (...) w R.
- od 1 września 2002 r. do 31 sierpnia 2003 r. w II Liceum Ogólnokształcącym w R.
- od 1 września 2003 r. do 31 sierpnia 2004 r. w Zespole Szkół w G. M..
- od 1 września 2004 r. do 31 sierpnia 2005 r. w Zespole Szkół (...) w R.
- od 1 września 2004 r. do 30 czerwca 2014 r. w Telewizji (...) S.A. jako redaktor
- od 1 września 2006 r. do 30 czerwca 2019 r. w Akademickim Liceum Ogólnokształcącym (...) w R..

Analizując powyższe wskazać należy, że okresy te podzielić można na okresy pracy mające charakter katechetyczny, która była wykonywana w ramach obowiązków duchownego oraz na okresy pracy mającej charakter katechetyczny, która wykonywana była na podstawie umów o pracę zawieranych z odpowiednią placówką dydaktyczną. Okres od 1 września 1995 r. do 31 sierpnia 1996 r. – przygotowania do bierzmowania i prowadzenia (...) w N. jest okresem pracy wykonywanej w ramach obowiązków duchownego. Podobnie należy potraktować okres pracy w/w od 1 września 1990 r. do 31 sierpnia 1993 r. w Zespole Szkół (...) w G., która nie miała charakteru zatrudnienia pracowniczego ale była wykonywana w ramach umowy cywilno – prawnej. Ponadto w okresie od 1 września 1997 r. do 31 sierpnia 1999 r. brak jest w ogóle informacji o wykonywaniu przez wnioskodawcę pracy.

W tym miejscu przywołać należy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2007 r.

II UK 236/06 wskazujący, że okres 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, o którym mowa w art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela, to okres wykonywania pracy przez nauczyciela pozostającego w tym czasie ze szkołą w stosunku pracy na podstawie umowy o pracę lub mianowania. „W ocenie Sądu Najwyższego duchowni Kościoła (...) nauczający religii w punktach katechetycznych i duchowni Kościoła (...) nauczający religii w szkołach (przedszkolach) nie charakteryzują się istotną cechą wspólną, która uzasadniałaby ich równe traktowanie, ponieważ chodzi tu o dwie różne grupy podmiotów, które różnią się istotnie w tym sensie, że skoro istotną cechą wspólną adresatów przepisu art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela jest "bycie nauczycielem", czyli pozostawanie w stosunku pracy ze szkołą na podstawie umowy o pracę lub mianowania, to niewątpliwie duchowni Kościoła (...) nauczający religii w punktach katechetycznych nie charakteryzują się tą właśnie cechą”. Podobne stanowisko wyraził też Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 9 marca 2010 r. III AUa 2267/09 stwierdzając, że podstawą zaliczenia pracy katechetycznej do pracy nauczycielskiej uprawniającej do emerytury na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela jest wykonywanie na podstawie podpisanej umowy zawartej z odpowiednią placówką oświatową, a w przypadku pracy za granicą - w warunkach określonych w przepisach szczególnych. Sama zaś praca mająca charakter katechetyczny, jeżeli jest wykonywana w ramach obowiązków duchownego, ale bez podstawy prawnej w postaci umowy o pracę zawieranej z odpowiednią placówką dydaktyczną bądź stosunku mianowania, nie stanowi

pracy w szczególnym charakterze uprawniającej do emerytury nauczycielskiej. Wskazane zatem wyżej okresy nie mogą być uwzględnione do stażu pracy nauczycielskiej.

Spór pomiędzy stronami dotyczy również możliwości przyjęcia legitymowania się przez wnioskodawcę wymaganym ustawą stażem pracy ogólnym w kontekście możliwości uwzględniania do wskazanego stażu okresu przypadającego przed 1 lipca 1989 r. i wynikał z ustaleń faktycznych jak i prawnej ich oceny okresu od 1 września 1993r. do 31 grudnia 1993 r. Wnioskodawca w okresie objętym sporem tj. przed 1 lipca 1989r., zgodnie z ustawą z 17 maja 1989 r. o ubezpieczeniu społecznym duchownych miał status duchownego Kościoła (...) i w związku z tym objęty był obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym duchownych. Dalej jako duchowny diecezjalny samodzielnie był zobowiązany do opłacania składek na swoje ubezpieczenie. Według danych organu rentowego w okresie od 1 września 1993 r. do 31 grudnia 1993 r. wnioskodawca nie figuruje jako osoba duchowna zgłoszona do ubezpieczeń społecznych, w/w zgłoszony jest natomiast do tych ubezpieczeń od 1 stycznia 1994 r.

Sąd Najwyższy w wyroku z 5 lutego 2015 r. III UK 100/14 OSNP 2016/9/120 stwierdził, że okresy pozostawiania duchownym przed dniem 1 lipca 1989 r. są okresami składkowymi, jeżeli ubezpieczony po tej dacie opłacał składki na ubezpieczenie duchownych, choćby za niektóre okresy ich nie opłacił w całości (art. 6 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Wyłączeniu z okresów uwzględnianych przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz obliczaniu ich wysokości podlegałyby tylko okresy, za które składka nie została opłacona. Stosownie natomiast do treści powołanego art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS okresami składkowymi są zaliczone do okresów ubezpieczenia społecznego duchownych okresy pozostawiania duchownymi przed 1 lipca 1989 r., pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne za cały okres podlegania temu ubezpieczeniu, a obowiązek taki funkcjonował od 1 lipca 1989 r. do 31 grudnia 1997 r. Zatem by zaliczyć okres pozostawiania duchownym przed 1 lipca 1989 r. należało udowodnić okres opłacania składki przez cały okres przypadający od 1 lipca 1989 r. do 31 grudnia 1997 r. Podzielając jednak pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego wyłączeniu z okresów uwzględnianych przy ustalaniu prawa do emerytury oraz obliczaniu ich wysokości podlegać powinien ten okres, za który składka nie została opłacona tj. od 1 września 1993 r. do 31 grudnia 1993 r.

Odnosząc się następnie do zawartego w odwołaniu żądania uwzględnienia w okresie zatrudnienia wymaganym do przyznania tzw. emerytury nauczycielskiej, okresu wykonywania przez wnioskodawcę pracy w gospodarstwie rolnym dziadków, stwierdzić potrzeba, że orzecznictwo w przedmiocie uwzględniania takiego okresu nie jest jednolite. Jednakże Sąd orzekający podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 kwietnia 2002 r. II UKN 337/01, iż przez okres zatrudnienia wymagany do przyznania emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela rozumie się okresy składkowe i nieskładkowe oraz okresy pracy w gospodarstwie rolnym wymienione w art. 6, 7 i 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, które uwzględnia się na warunkach określonych w tych przepisach. Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej, przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe są krótsze od okresu wymaganego dla przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Rozpatrując wniosek o uznanie okresu takiej pracy należy przyjmować kryteria wskazane w art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 2336 z późn. zm.), a więc za domownika uznawać osobę bliską rolnikowi, która:

a) ukończyła 16 lat,

b) pozostawała w okresie pracy w gospodarstwie rolnym we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem lub zamieszkiwała na terenie gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie,

c) stale pracowała w tym gospodarstwie rolnym i nie była związana z rolnikiem stosunkiem pracy.

Zgodnie z orzecznictwem sądów powszechnych i licznymi orzeczeniami Sądu Najwyższego, jako przesłankę zaliczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16-tego roku życia, a przed objęciem ubezpieczeniem społecznym, przyjmuje się wymiar czasu pracy nie niższy niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. nie krótszy niż 4

godziny dziennie (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 3 czerwca 2014 r., III UK 180/13; z 28 lutego 1997 r., II UKN 96/96; z 9 listopada 1999 r., II UKN 190/99; z 10 maja 2000 r., II UKN 535/99; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 9 września 2015 r., III AUa 513/15; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 2 lutego 2017 r., III AUa 882/16). Praca ta musi mieć charakter ciągły, co oznacza nastawienie ubezpieczonego na stałe świadczenie pracy w gospodarstwie rolnym (gotowość do jej świadczenia, dyspozycyjność) i odpowiadającą temu nastawieniu niezmienną możliwość skorzystania z jego pracy przez rolnika, a negatywną przesłanką staje się doraźna pomoc w wykonywaniu typowych obowiązków domowych czy wykonywanie w gospodarstwie rolnym prac o charakterze dorywczym, okazjonalnie i w wymiarze niższym od połowy pełnego wymiaru czasu pracy (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 5 sierpnia 2015 r., III AUa 727/15).

Prezentowane są także poglądy, iż dopuszczalność uwzględnienia przypadających przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresów pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia jako okresów składkowych w rozumieniu art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalno – rentowej, odnosi się do okresów pracy w rolnictwie w typowym codziennym rozmiarze koniecznym do prowadzenia gospodarstwa rolnego, która wymagała stałego wykonywania lub pozostawania w gotowości do świadczenia normalnych obowiązków rolnych. Chodzi zatem nie o okresy jakiegokolwiek pracy w gospodarstwie rolnym, a jedynie stałą pracę o istotnym znaczeniu dla prowadzonej działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym, w którym osoba zamieszkuje lub ma możliwość codziennego wykonywania prac związanych z prowadzoną działalnością rolniczą. W wyroku z dnia 31 stycznia 2019 r. III AUa 442/18 lex nr 2625600, Sąd Apelacyjny w Lublinie stwierdził, że kryteriów tych nie spełnia praca dziecka, które uczyło się w szkole położonej w innej miejscowości niż miejsce gospodarstwa rolnego. Dyspozycyjność osoby pracującej w gospodarstwie wyłączona jest zatem w przypadku osób uczących się w szkołach położonych w innej miejscowości niż gospodarstwo rolne. Uczniowie szkół średnich nie wykonują stałej pracy w gospodarstwie, gdyż stałym ich zajęciem jest nauka w szkole. Mogą jedynie świadczyć pomoc przy pracach rolniczych w czasie wolnym od zajęć szkolnych lub uczestniczyć w pracach nie mających charakteru pracy stałej, a jedynie ewentualnym udziałem (pomocą) w wykonywaniu typowych obowiązków domowych, zwyczajowo wymaganych od dziecka będącego członkiem rolniczej wspólnoty rodzinnej, po powrocie ze szkoły lub w okresie świąt i krótkich przerw w nauce. Doraźna pomoc w pracach przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego świadczona sporadycznie w ciągu tygodnia czy podczas ferii i świąt przez dziecko uczęszczające do szkoły ponadpodstawowej nie jest pracą w gospodarstwie rolnym, w rozumieniu powołanego art. 10 ust. 1 pkt 3 w/w ustawy.

W niniejszej sprawie niespornym jest, że babcia wnioskodawcy – A. B. w latach 1976 – 1979 posiadała gospodarstwo rolne położone w miejscowości L. o pow. 1 ha. Podkreślić też należy, że brak zaświadczenia o opłacaniu składek na ubezpieczenie społeczne rolników przez babcię odwołującego po 1 lipca 1977 r. nie ma znaczenia dla statusu odwołującego jako domownika. Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach wielokrotnie wskazywał, że niewykonanie przez rolnika obowiązku zgłoszenia domownika do ubezpieczenia społecznego rolników nie powinno mieć znaczenia dla objęcia domownika tym ubezpieczeniem (por. wyroki Sądu Najwyższego z 26 marca 2014 r. sygn. akt II UK 371/13, z 4 października 2006 r. sygn. akt II UK 42/06 i z 21 listopada 2017 r. sygn. akt I UK 448/16). J. B. pracował w gospodarstwie rolnym babci, wykonywał niezbędne czynności przy zwierzętach i prace polowe, w wymiarze co najmniej połowy wymiaru czasu pracy. Uczył się też w tym czasie w Liceum w R., do którego dojeżdżał około 8 km. W świetle jednak przytoczonego wyżej orzecznictwa rozważaniom należało poddać okoliczność czy praca wnioskodawcy miała istotny wymiar dla prowadzenia gospodarstwa. Jak wskazał sam w/w babcia jego mieszkała z dwójką swoich dzieci, starszych od niego o kilka lat. Wnioskodawca nie wnioskował o przeprowadzenie bezpośrednich dowodów na okoliczność wykonywania przez niego pracy w gospodarstwie rolnym, nie wnioskował o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadków, którzy wszelkie wątpliwości mogli w toku postępowania wyjaśnić. Podkreślić natomiast należy, że to na wnioskodawcy spoczywał ciężar wykazania powyższego.

(dowód: zeznania wnioskodawcy k. 123 – 125, świadectwo pracy k. 60, zaświadczenia k. 122, dokumentacja w aktach ZUS)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o twierdzenia wnioskodawcy oraz dowody z dokumentów zalegające w aktach organu rentowego a także dokumentację złożoną w toku postępowania sądowego, której treść i forma nie budziły wątpliwości oraz stanowiska stron zawarte w pismach procesowych.

Dokonane w sprawie ustalenia odnieść należy do zasadniczego żądania J. B. a więc wniosku o przyznanie mu prawa do tzw. emerytury nauczycielskiej. Istotę sporu w niniejszej sprawie stanowiło bowiem ustalenie, czy wnioskodawca spełnił przesłanki uprawniające do nabycia wcześniejszej emerytury nauczycielskiej, na podstawie art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 967). Wskazany wyżej przepis jest unormowaniem szczególnym i w zakresie uprawnień emerytalnych nauczycieli normuje wszystkie wymagania, których spełnienie uprawnia nauczyciela do przejścia na emeryturę. Stosownie do jego treści nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze mają możliwość - bez względu na wiek - nabycia uprawnień emerytalnych po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy. Zgodnie z ustępem 2a powołanego przepisu, nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., jak odwołujący się, zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli: spełnili warunki do uzyskania emerytury, określone w ust. 1, w ciągu dziesięciu lat od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, z wyjątkiem warunku rozwiązania stosunku pracy, oraz nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa.

Nowelizacja przepisu art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela z dnia 23 sierpnia 2007 r., dotyczyła odstąpienia od warunku rozwiązania stosunku pracy do dnia 31 grudnia 2008 r. przez nauczycieli urodzonych w okresie od 31 grudnia 1948 r. do 1 stycznia 1969 r., jeśli spełniają oni w tej dacie pozostałe warunki z art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, w tym legitymują się wymaganym okresem zatrudnienia. Stąd osoby urodzone we wskazanym okresie chcąc przejść na wcześniejszą emeryturę, muszą spełniać warunki z art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela do dnia 31 grudnia 2008 r., za wyjątkiem rozwiązania na swój wniosek stosunku pracy do tej daty. Warunek ten mogą one wypełnić po tej dacie. Jednakże do dnia wydania decyzji przez organ emerytalny winny rozwiązać stosunek pracy w określonym trybie, czyli na swój wniosek. Art. 88 Karty Nauczyciela zakłada bowiem określoną procedurę przechodzenia na emeryturę. Nauczyciel nie staje się emerytem z mocy samego prawa, lecz na skutek własnego działania, przez wyrażenie woli przejścia emeryturę w postaci wniosku do właściwego organu oraz rozwiązanie stosunku pracy.

Rozważając żądania zawarte w odwołaniu i stanowisko prezentowane przez J. B. stwierdzić należy, że uwadze wnioskodawcy uchodzi zasadnicza kwestia jaką jest właśnie okoliczność, że wymagania dotyczące okresu zatrudnienia i okresu pracy pedagogicznej musi on wykazać do 31 grudnia 2008 r.

Abstrahując od faktycznej możliwości uwzględnienia każdego ze wskazywanych przez wnioskodawcę okresów pracy poprzedzających tą datę, co wyjaśniano wcześniej, to biorąc pod uwagę okresy pracy nauczycielskiej wyliczane przez samego wnioskodawcę tj. od 1 września 1986 r. do 31 sierpnia 1997 r. a następnie od 1 września 1999 r. do 31 sierpnia 2005 r. oraz od 1 września 2006 r. do 31 grudnia 2008 r., gdyż jest to maksymalna data, na którą możemy rozważać przesłankę pracy pedagogicznej, to stwierdzić należy, że nawet rachunkowo nie pozwalają one ustalić wymaganych przepisami 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze – pracy nauczycielskiej. Bezspornie natomiast wyłączeniu podlegałyby okresy od 1 września 1995r. do 31 sierpnia 1996 r. – przygotowania do bierzmowania i prowadzenia (...) w N. oraz od 1 września 1990 r. do 31 sierpnia 1993 r. w Zespole Szkół (...) w G., która była wykonywana w ramach umowy cywilno – prawnej. Pozostałe natomiast okresy w szczególności dotyczące zatrudnienia w Zespole Szkół oraz Liceum Ogólnokształcącym z T. od 1 września 1993 r. do 31 sierpnia 1995 r. oraz w Zespole Szkół w T. od 1 września 1996 r. do 31 sierpnia 1997 r. nie zawierają informacji dotyczących wymiaru czasu, okresów przebywania na urloпах dla poratowania zdrowia, niezdolności do pracy. Nie zostały zatem wykazane w odpowiedni sposób. Tymczasem to na wnioskodawczy spoczywał ciężar wykazania tych okoliczności.

Stwierdzić należy również, że na dzień 31 grudnia 2008 r. J. B. nie wykazał też 30 letniego „okresu zatrudnienia” pomimo, że przez okres zatrudnienia wymagany do przyznania emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela rozumie można okresy składkowe i nieskładkowe oraz okresy pracy

w gospodarstwie rolnym. Pamiętać przy tym należy, że okresy uzupełniające mogą być uwzględnione jedynie w wymiarze 1/3 okresów składkowych – art. 5 ust. 2 ustawy emerytalno – rentowej. Wnioskodawca nie wykazał ogólnego stażu zatrudnienia przez dniem 31 grudnia 2008 r. w wymiarze 30 lat wymaganych przepisem art. 88 KN, nawet po uzupełnieniu go innymi okresami nieskładkowymi – okresem studiów i służby wojskowej czy nawet okresem wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym.

Odnosząc się natomiast do prawidłowości decyzji organu rentowego ustalającej wartość kapitału początkowego dla wnioskodawcy, raz jeszcze należy wskazać stosownie do przepisów art. 174 ust. 1,2,3,7 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1270) kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53 z uwzględnieniem ust. 2-12. Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy okresy składkowe, o których mowa w art. 6, okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5 oraz okresy nieskładkowe z art. 7 pkt 1 - 4 i 6 - 12 w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2 tj. nie przekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust.1, 3 oraz art. 18 z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r.

Art. 15 ust. 1 ustawy stanowi natomiast, że podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176. Nie ulega też wątpliwości, że Zakład ustala kapitał początkowy na podstawie dokumentacji przedstawionej przez płatnika składek lub samego ubezpieczonego. Środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia zgodnie z treścią § 22 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenie emerytalno – rentowe (Dz. U. Nr 237, poz. 1412) jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności:

1)legitymacja ubezpieczeniowa,

2)legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia.

W ocenie Sądu, organ rentowy ustalał dla wnioskodawcy kapitał początkowy stosując powyższe normy, na podstawie dokumentów sporządzonych w stosownej formie i nie budzących wątpliwości.

Mając powyższe na uwadze, żądania zgłoszone przez J. B. nie mogły zostać uwzględnione. Odwołanie zarówno od decyzji o ustaleniu kapitału początkowego jak i odmowie emerytury, jako pozbawione uzasadnionych podstaw zostało oddalone, w myśl art. 477¹⁴§ 1 kpc.